

РЕЗИМЕ

МЕРЕЊЕ
НА
ПОЛИТИЧКИ
ШТЕТНИ
НАРАТИВИ

ИКС Институт за
комуникациски
студии

ШТЕТ-НА

Наслов на публикацијата:

Мерење на политички штетни наративи (ШТЕТ-НА)

Издавач:

Институт за комуникациски студии
ул. „Јуриј Гагарин“ 17-1-1, Скопје
www.iks.edu.mk

За издавачот:

вонр. проф. д-р Жанета Трајкоска

Едиција:

ResPublica

Автори:

Вонр. проф. д-р Жанета Трајкоска
Проф. д-р Елеонора Серафимовска
Александра Теменугова
Проф. д-р Весна Шопар
Проф. д-р Маријана Марковиќ
м-р Бојан Георгиевски
м-р Михајло Лахтов
м-р Мила Стаменова
Асс. м-р Теа Конеска-Василевска
Дарко Малиновски
Владимир Делов

Уредник:

вонр. проф. д-р Жанета Трајкоска

Јазична редакција:

Проф. д-р Симона Груевска-Маџоска

Графички дизајн:

Татјана Коцева Спинова

Техничко уредување:

Дејан Јовески

Место и година:

Скопје, 2024

Содржина

Вовед	4
1. Мониторинг на комуникациските практики и наративи на политичките актери преку нивните интернет- и фејсбук-страници	8
1.1. Комуникациски практики на политичките партии и нивните лидери во јануари 2024	8
1.2. Комуникациски практики на политичките партии и нивните лидери во февруари 2024	11
1.3. Мониторинг на комуникацијата на членовите на Владата на РСМ преку официјалните фејсбук-страници	13
2. Мониторинг на медиумското известување за политичките актери	14
2.1. Извештај за мониторингот на известувањето на онлајн - медиумите за политичките актери	14
2.2. Извештај за мониторинг на известувањето на ТВ-станиците за политичките актери	19

Вовед

Третиот извештај „Мерење на политички штетни наративи (ШТЕТ-НА)“ е сублимат на податоците од мониторингот на комуникациските практики на политичките актери во јануари и февруари 2024 година во кои се идентификувани штетни наративи. Дополнително, извештајот содржи анализа како овие штетни наративи се третирали во централните информативни изданија на девет телевизии и 11 онлајн-медиуми.

Исто како и во претходните [два извештаи](#) за периодот септември - октомври и ноември - декември 2023 година, и тука емпириски се доловени содржината и обемот на штетните наративи пропагирани од политичките актери, интензитетот, темите и субјектите кон кои се насочени негативните пораки. При тоа, во извештајот се посочени прекршувањата на [стандардите и начелата за недискриминачка и транспарентна политичка комуникација](#) од страна на политичките претставници, како и [стандардите за професионално и етичко новинарско известување](#).

Истражувањето „Мерење на политички штетни наративи“ (ШТЕТ-НА) Институтот за комуникациски студии (ИКС) го реализира во рамките на проектот „Употреба на новинарство засновано на факти за подигање на свеста и спротивставување на дезинформациите во медиумскиот простор во Северна Македонија: Користи факти“, поддржан од Британската амбасада во Скопје. Истражувањето е лонгитудинално и во текот на 2023 и 2024 година во неколку фази го спроведува тим од ИКС во соработка со истражувачи и експерти од областа на комуникациите и на медиумите, како и со медиумски професионалци во делот на мониторингот и на контролата.

Методолошката рамка, примероците и динамиката на следење, како и детали за целиот истражувачки процес се достапни на: [ШТЕТ-НА](#).

Овој документ претставува резиме на мониторингот во јануари и февруари 2024 година.

Целото истражување може да се прочита ТУКА.

Клучни наоди

Во првите два месеца од 2024 година се забележани рекорден број медиумски прилози со штетни наративи кај онлајн-медиумите и кај телевизиските станици споредено со претходните четири месеци од мониторингот. Бројките ги потврдија претпоставките дека како ќе се приближуваат претседателските и парламентарните избори, ќе се разгорува штетната реторика кај политичките актери кои се всушност главен извор на загадување на медиумскиот простор и кои очигледно се подготвени за „црна кампања“ пред да почнат изборите. Истовремено, голем дел од медиумите кои се предмет на мониторингот продолжуваат да им помагаат на политичките субјекти во ширењето на штетните наративи заборавајќи дека не треба да бидат неми пренесувачи на нивните ставови, туку дека имаат обврска при информирањето да консултираат повеќе извори, да ги проверат изнесените наводи со продлабочено истражување и да ги почитуваат основните стандарди за професионално и етичко известување.

Големи и мали

И во овие два месеца, исто како и во претходните месеци, најголемите политички партии креираа најмногу штетни наративи. **Главната опозициска партија ВМРО-ДПМНЕ и главната владејачка партија СДСМ се на врвот**, а потоа следат помалите партии. Се забележува тренд кај малите парламентарни партии да нема нотирани штетни наративи. Исклучок е Левица која продолжува да има најмногу објави со штетни наративи на Фејсбук.

Кај **ВМРО-ДПМНЕ штетните наративи претежно се насочени кон СДСМ и ДУИ**, кои опозициската партија ги претставува како криминални структури, неодговорни и не водат сметка за националните интереси. **СДСМ пак најчесто ги етикетира ВМРО-ДПМНЕ како „кочничари на европските интеграции“ и ги обвинува за корумпирано владеење во локалните институции низ државата. Левица ги таргетира СДСМ и ДУИ, но не ги поштедува и ВМРО-ДПМНЕ** на тој начин претставувајќи се како мала партија која работи за граѓаните наспроти големите блокови на партии.

Копирај-залепи (copy-paste) новинарство и мултиплицирање

Кога се во прашање онлајн-медиумите, во објави на содржини со штетни наративи во јануари и февруари повторно предводат порталите **Република, Курир и А10н**. Карактеристично е што повеќето онлајн-медиуми се отворени за влез на нивните приказни на информативните страници без оглед на понудената реторика и без какви било интервенции (особено кога станува збор за партиски соопштенија), по принципот на копирај-залепи (copy-paste) новинарство, ако тоа воопшто е новинарство. Но, неретко, преку методот на преземање делови на текстови или настапи на политичките актери во други медиуми и нивно прекројување во два-три нови прилози, се впуштаат во мултиплицирање токму на штетните наративи.

Кај телевизиите во овој период, како и во претходните четири месеци од мониторингот, **ТВ Алфа предводи во објавените прилози со штетни наративи**. Забележително за оваа ТВ-станција е дека од почетокот на мониторингот гледаме чести случаи кога новинарот во самиот прилог или во најавата е директно одговорен за креирањето на штетниот наратив.

Странско влијание

Политичките актери сè почесто меѓусебно непоткрепено се обвинуваат дека водат политики под „странско влијание“. Ако во претходниот период ваквите обвинувања беа насочени главно кон Левица и ВМРО-ДПМНЕ, за кои владејачката СДСМ без докази тврдеше дека се под руско влијание, новина е што Европскиот сојуз за промени во јануари и февруари се фокусира на напади кон Али Ахмети и кон високите претставници на ДУИ, особено на темата за негативно странско влијание од премиерот на Косово, Албин Курти, во домашната политика.

Од друга страна, ДУИ зачестено обвинува за „руска врска“ кај политички противници од албанските партии и се нотираат етноцентристички наративи и дихотомна реторика „ДА за Европа, НЕ за Русија“ која добива на интензитет со кандидатурата за претседател на државата.

Популизам и националистичка реторика

Кај скоро сите политички субјекти кои се предмет на мониторингот се забележува дека постои тренд да се претстават дека тие се на страната на народот, дека ги застапуваат нивните интереси за разлика од политичките противници. Со приближувањето на датумот на избори, се зголемува интензитетот на комуникацијата на политичките актери, а јазикот кој се користи е поостар и со емотивен набој. Покрај

тоа што сè почесто се изнесуваат непоткрепени обвинувања кон политичките опоненти, се забележува и зачестена појава на популистички дискурс и зачестени етноцентристички наративи.

Ова е забележително особено кај партиите на Албанците, кои посегнуваат по реторика за величање на националната припадност и инсистирање на етничка персонализација на првите функции (премиер и претседател на државата). Заштитата на националните интереси на Албанците во државава е во фокус на промоцијата на сопствените идеологии во штетните објави на ДУИ, Европскиот сојуз за промени и Алијанса на Албанците.

Злоупотреба на официјални канали

Исто како и во претходните извештаи, и овие два месеца е утврдено прекршување на начелата за етичка комуникација на членовите на Владата. Почнувајќи од премиерот Димитар Ковачевски на чија официјална фејсбук-страница, додека сè уште ја извршуваше функцијата, беа објавени содржини за партиски активности. Покрај тоа, во јануари се забележуваат и штетни наративи на фејсбук-страниците на заменик-премиерот Артан Груби кој изнесе тврдења за обиди за дестабилизација и дезориентација од нашиот европски пат кои доаѓаат од еден единствен центар – Русија, што за првпат е изнесување обвинување од страна на вицепремиерот на ДУИ за мешање на странски фактори во внатрешно-политичките односи во земјата.

Дополнително, на крајот на месецот, вицепремиерот изнесува партиски и етнички инспирирани наративи, во контекст на поставувањето на Талат Џафери како прв мандатар на преодната Влада кој е етнички Албанец. И во февруари се нотирани неколку случаи кога членови на Владата ги злоупотребуваат официјалните канали за комуникација на институцијата со која раководат. Таков е случајот со Бујар Османи, кој присуството во ООН во својство на министер за надворешни работи го користи за сопствена промоција за претседателската кандидатура. Сличен е случајот со министерот за правда Кренар Лога, кој исто преку официјалниот, владин фејсбук-профил коментира меѓупартиски препирки, но и употребува и националистички реторики. Пречекорувања од овој тип се забележани и кај министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Непоткрепени обвинувања и критики кон медиумите

Мониторингот во месеците јануари и февруари 2024 година покажува дека доминантните политичките актери во Македонија, и од владејачките и од опозициските политички партии, ги прекршуваат стандардите и начелата што треба да се следат во политичката комуникација. Тие многу лесно посегнуваат по обвинувања за своите политички противници без поткрепа со аргументи. Се изнесуваат неосновани обвинувања за коруптивно работење со што се поткопува довербата во институциите. Се користат непроверени податоци, селективно се презентираат информации, со што се оневозможува јавноста да добие целосна слика за работењето на политичките субјекти и не може да донесе информирана одлука, особено кога станува збор за изборните процеси.

Загрижува фактот за зачестените критики на влијателните политички актери (и од поранешниот премиер и од лидерот на опозицијата) кон медиумите, со што се поттикнува клима за недоверба кон медиумските работници и нарушување на слободата на изразување.

Позитивни промени

При мониторингот во јануари и февруари забележани се и позитивни работи кои треба да бидат издвоени и потенцирани. Една од нив е дека во сите анализирани ТВ-прилози ниту еднаш не е забележан говор со којшто се навредува одредена група или, пак, се оправдува говор на омраза кон одредена група,

врз основа на национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група итн. Фактот дека повеќето политички актери и медиумите не користат ваков тип штетни наративи и тоа не е дел од нивната реторика, особено во предизборен период, е мошне позитивен и охрабрувачки знак.

Истовремено, иако во периодот јануари и февруари има рекорден број прилози со штетни наративи, кај одредени телевизиски станици (МТВ 1 и МТВ 2) и кај одредени онлајн-медиуми (Вечер.мк) има тренд на намалување на бројот на прилози со штетни наративи во однос на претходните четири месеци од мониторингот. Уште еден позитивен тренд е дека не се забележани штетни наративи на фејсбук-профилите на лидерите на двете најголеми партии, што укажува на повнимателна и политички коректна комуникација на личните, за разлика од партиските фејсбук-страници каде се продолжува со штетната реторика.

Заборавени правила и обврски

Анализата покажа дека штетните наративи најчесто се создаваат во кујните на политичките партии и нивен омилен канал за комуникација се партиските соопштенија. Истовремено, голем дел од медиумите (во најголема мера онлајн-медиумите) овозможуваат простор пасивно пренесувајќи ги партиските ставови кои содржат непоткрепени обвинувања кон политичките противници. Како што повеќепати беше укажано во претходните извештаи, улогата на новинарот не е само едонстрано да ги пренесува изјавите на политичките актери туку да понуди балансиран пристап. Главната должност на новинарот, како што посочува и првата точка од [Глобалната повелба за етика на новинарите на Меѓународната федерација на новинари](#) е да ги „почитува фактите и правото на јавноста да ја дознае вистината“. Во тој процес, како што наведува и воведот на оваа повелба, одговорноста која ја има новинарот кон јавноста е многу поголема од одговорноста кон властите или работодавците.

Од друга страна, во Македонија е добро позната практиката партиите да се служат со националистичка реторика во пресрет на и за време на изборите, особено што тоа е реторика која има емотивен набој и лесно ги поттикнува емоциите на граѓаните. Пропагирањето екстреман патриотизам и национализам може да придонесе кон поголема поделба во општеството, посебно во сензитивен период како што е изборниот циклус во општество како нашето каде што демократијата е сè уште кривка. Не треба да се заборава дека е потребно политичките актери да се воздржуваат од користење и ширење говор на омраза и дискриминаторски говор, кој може да предизвика нетрпеливост и да поттикне поделби.

Начелото на етична комуникација значи дека избраните и именуваните функционери, како и партиските функционери, имаат обврска во својата комуникација со јавноста и со медиумите да практикуваат етика во комуникацијата. Политичките партии се охрабруваат да донесат кодекси за однесување, кои, покрај другото, нивните членови, функционери, кандидати и избрани и именувани лица ги обврзуваат да се справат со говорот што поттикнува нетолеранција, дискриминација или омраза. Исто така, тие се повикуваат при своите прес-конференции да ги третираат учесниците со почит, да практикуваат еднаков третман при поставувањето прашања и да се воздржат од етикетирање на медиумските работници и активистите за човекови права ([Заедничка декларација за политичарите и јавните службеници и слободата на изразување од 2021 година](#)).

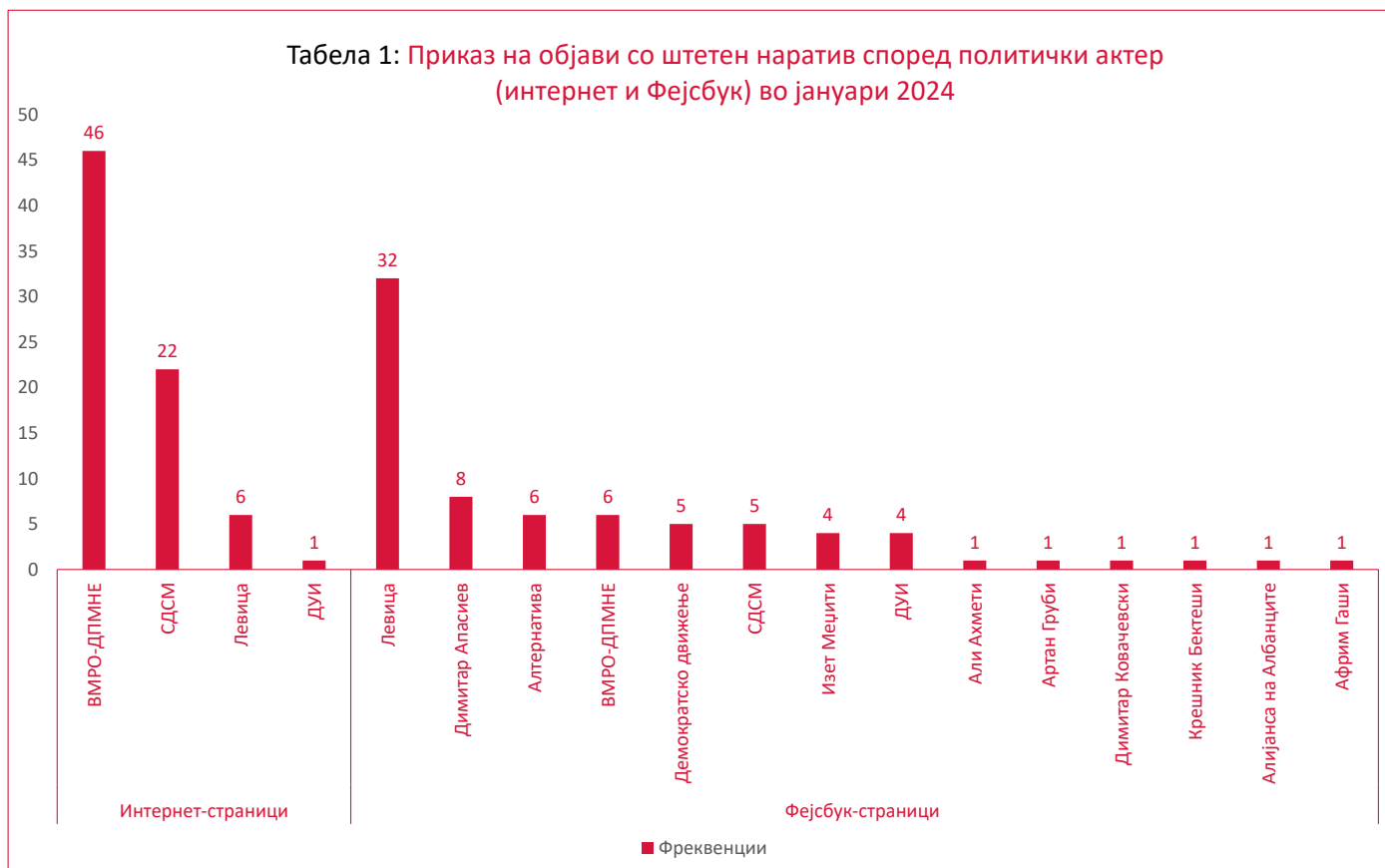
1. Мониторинг на комуникациските практики и наративи на политичките актери преку нивните интернет- и фејсбук-страници

Предмет на мониторингот се интернет-страниците и фејсбук-профилите на 10-те политички партии кои се застапени со најмалку двајца пратеници во Парламентот (Алијанса на Албанците, Алтернатива, ДУИ, Демократско движење, ВМРО-ДМПНЕ, Левица, ЛДП, Нова социјалдемократска партија, СДСМ, Социјалистичка партија). На Фејсбук се мониторираат и профилите на лидерите на политичките партии, како и профилите на претседателот на Владата на РСМ и 13 заменици на премиерот и министри од Владата.

Во текот на јануари и февруари овие актери се анализирани во 16 денови во јануари и 14 денови во февруари, а согласно со динамиката „секој последователен трет и четврти ден во месецот“.

1.1 Комуникациски практики на политичките партии и на нивните лидери во јануари 2024

Во периодот од 1 до 31 јануари, мониторингот на интернет- и на фејсбук-страниците на 10-те политички партии и на нивните лидери идентификувал **75 објави на интернет-страниците на партиите и 73 фејсбук-објави коишто содржат штетен наратив**.

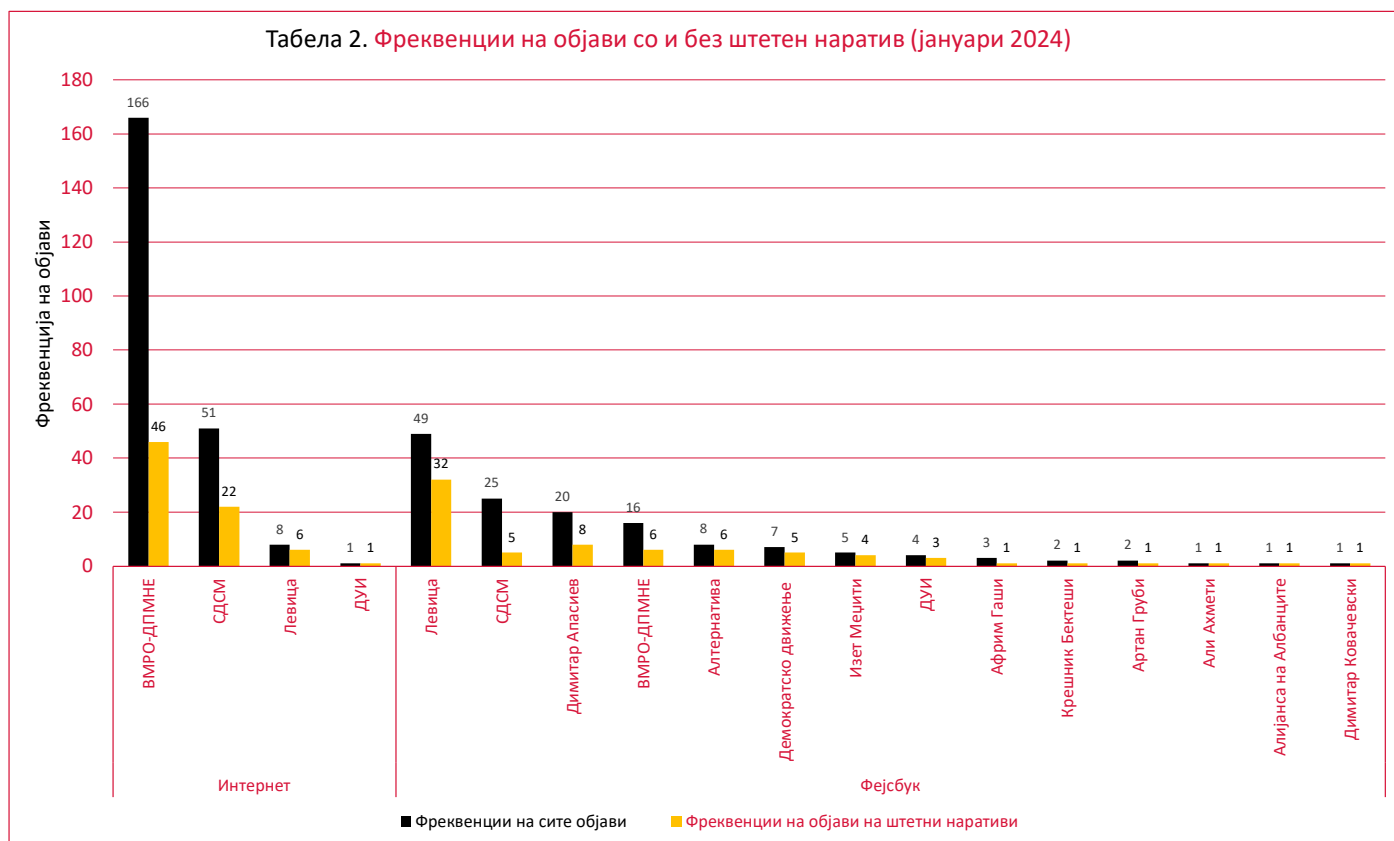

Мониторингот утврди дека повеќе од половина, односно 61,3 проценти од идентификуваните штетни наративи на **интернет-страниците** на партиите за месец јануари се од партијата **ВМРО-ДПМНЕ, 29,3 проценти од СДСМ и 8 проценти од Левица**. На интернет-страниците на Алијанса на Албанците, Алтернатива, Демократско движење, ЛДП, Нова социјалдемократска партија и Социјалистичка партија не се забележани штетни наративи.

На **фејсбук-страниците**, исто како и изминатите месеци, најмногу штетни наративи се нотирани кај партијата **Левица (42,1 %)** и кај **нејзиниот лидер Димитар Апасиев (10,5 %)**, додека во јануари за првпат мониторингот нотирал штетен наратив на профилот на лидерот на ДУИ, Али Ахмети. Од мониторираните страници на владините претставници, овој месец се забележува по еден штетен наратив кај вицепремиерот Артан Груби и министерот за економија Крешник Бектеши.

На интернет-страниците мониторингот нотирал најмногу штетни наративи во објавите на Левица, во 75 проценти од интернет-објавите, додека кај СДСМ во 43,1 проценти, кај ВМРО-ДПМНЕ во 27,7 проценти, а кај ДУИ 100 проценти од вкупниот број интернет-објави.

Табела 2. Фреквенции на објави со и без штетен наратив (јануари 2024)

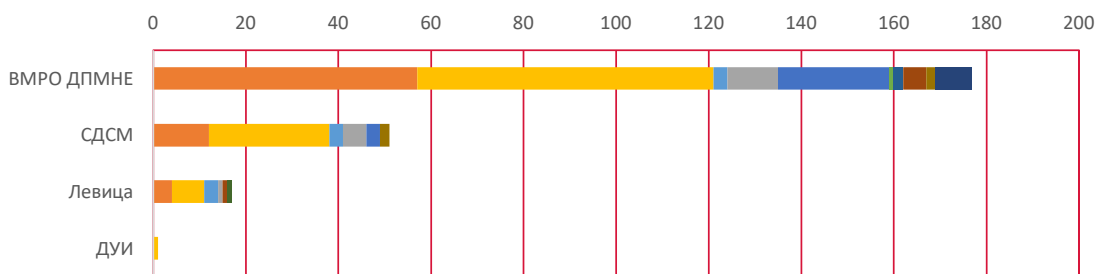
Слично и на **фејсбук-страниците**, мониторингот нотирал **најмногу објави со штетни наративи кај партијата Левица и кај нејзиниот лидер Димитар Апасиев**, каде во 65,3 проценти од фејсбук-објавите на Левица и во 40 проценти од објавите кај Апасиев се забележуваат штетни наративи. Дополнително, од фејсбук-мониторингот се забележува дека штетни наративи се присутни во 71,4 проценти од комуникацијата на Демократско движење и во 80 проценти од комуникацијата на лидерот Изет Меџити. Кај Алтернатива, 75 проценти од објавите содржат штетен наратив и 33,3 проценти од објавите на лидерот Африм Гаши.

Најчесто се користат непроверени наоди како основа за обвинување на политичките противници и непоткрепени тврдења за корумпираност, непрофесионалност и злоупотреба на службената должност. Следни најчесто употребувани индикатори за штетни наративи на обата комуникациски канала се етикетањето, исмевањето и грубото непочитување на политичките противници, како и намерното непре-

несување информации со што не се презентира целосната слика на настанот. **(Повеќе детали и табеларен приказ на застапеноста на индикаторите за штетни наративи во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

На интернет-страниците партиите најчесто развивале штетни наративи на пристрасно селектирање информации кои ја наведуваат јавноста на погрешни заклучоци и се обидувале да ја поткопаат довербата во институциите. Во вкупно 46 интернет-објави на ВМРО-ДПМНЕ во кои се идентификувани 177 делови од комуникацијата кои се оценети како штетни, најчесто, односно 64 пати пристрасно селектирале информации и 57 пати се обиделе да ја поткопаат довербата во институциите. Следни најчесто присутни штетни наративи на интернет-страницата на ВМРО-ДПМНЕ се напади и демонизација на политичките противници (24 пати), популизам (11 пати). Мониторингот поретко утврдил дезинформации, обиди за ширење паника, страв и несигурност и поттикнување општествени поделби, наводни штетни странски влијанија, манипулативна аудиовизуелна содржина.

Табела 3: Приказ на застапеност на штетни наративи во објавите на политичките партии на интернет-страници (јануари 2024)

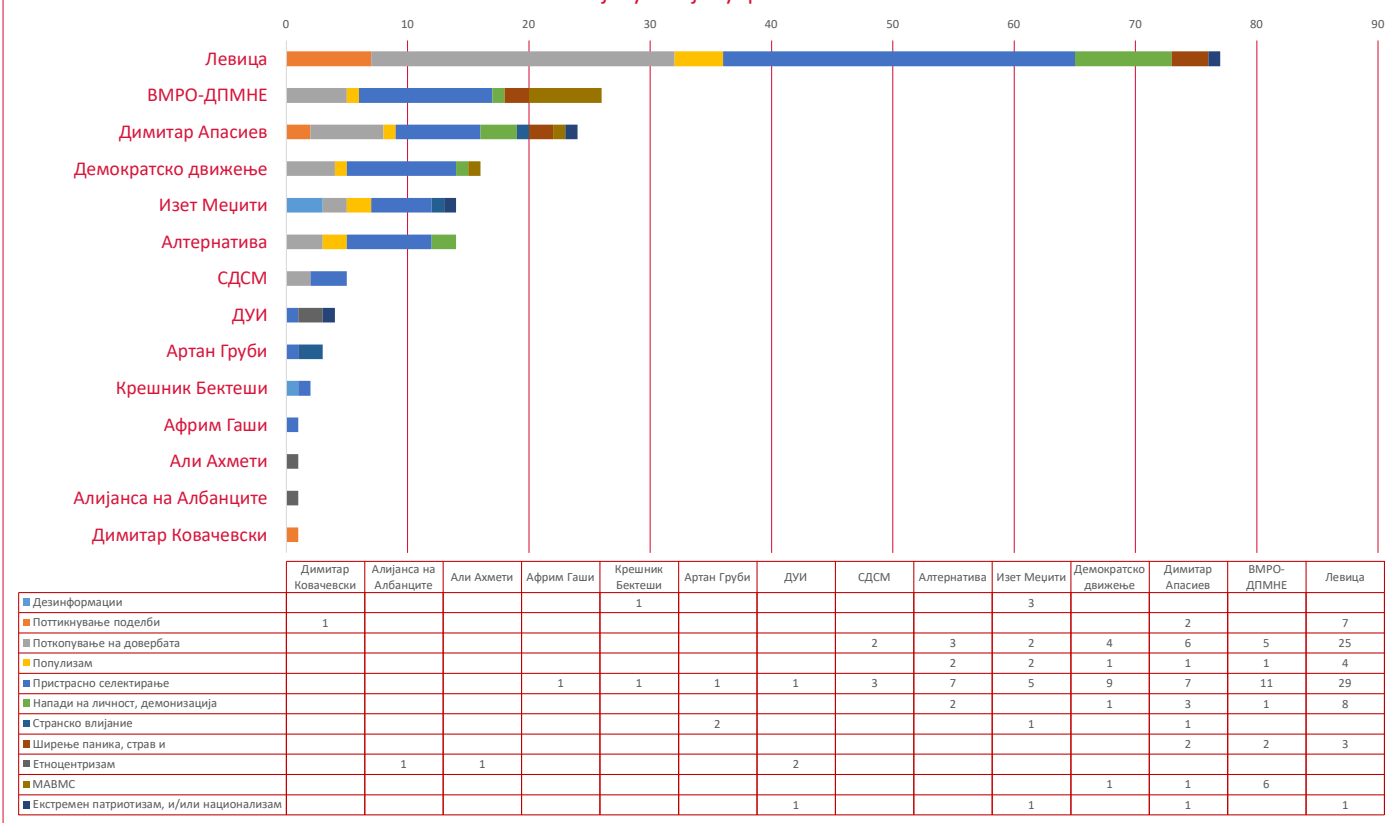
	ДУИ	Левица	СДСМ	ВМРО ДПМНЕ
Поткопување на довербата		4	12	57
Пристрасно селектирање	1	7	26	64
Поттикнување поделби		3	3	3
Популизам		1	5	11
Напади на личност, Демонизација			3	24
Теории на заговор				1
Странско влијание				2
Ширење паника, страв и несигурност		1		5
Говор на омраза				
Дезинформации			2	2
Манипулативна аудиовизуелна содржина				8
Екстреман Патриотизам		1		

Во 22 идентификувани интернет-објави со штетни наративи од СДСМ се забележуваат вкупно 51 обид за развивање штетни наративи. Најчесто се вршела пристрасна селекција на информации и поткопување на довербата во институциите, а поретко се забележува популизам, напади и демонизација на политичките противници, поттикнување поделби и две нотирани дезинформации.

На интернет-страницата на Левица со сличен тренд најчесто се развивале штетни наративи на пристрасна селекција на информации, поретко се користел наратив за поттикнување општествени поделби и поткопување на довербата во институциите, а по еднаш се служеле и со популизам, ширење паника, страв и несигурност и поттикнување екстреман национализам и патриотизам.

На фејсбук-страниците се забележува истиот тренд на најчестите штетни наративи на пристрасно селектирање информации кое води до погрешни заклучоци во јавноста (75 пати) и поткопување на довербата во институциите (47 пати), додека на трето место се нападите и демонизацијата на политичките противници (15 пати).

Табела 4: Приказ на застапеност на штетни наративи во објавите на политичките партии на Фејсбук во јануари 2024

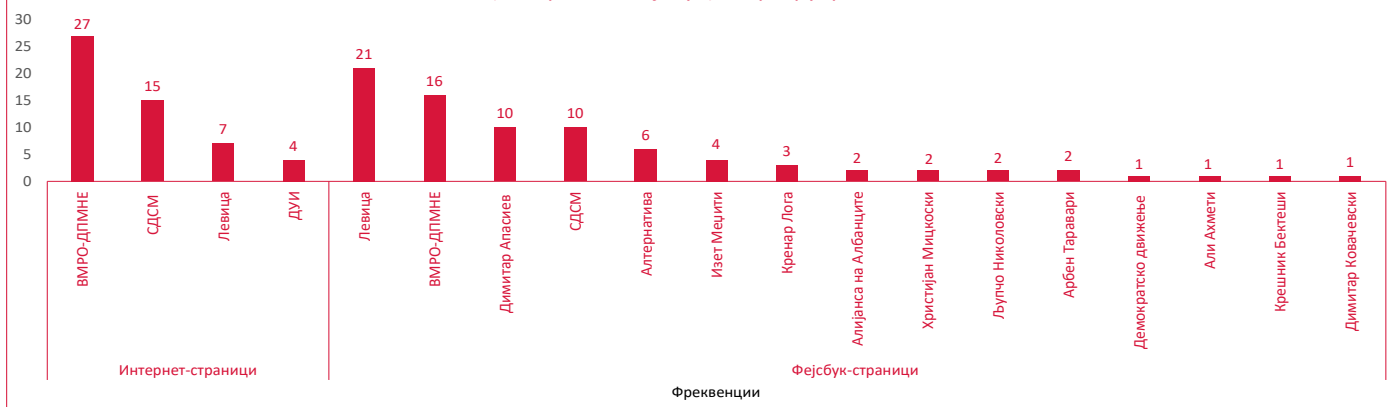

Фејсбук-мониторингот за јануари забележува четири дезинформации, од кои три на профилот на лидерот на Демократското движење, Изет Меџити, и една објава со дезинформација од профилот на министерот за економија од редовите на ДУИ, Крешник Бектеши. Во јануари на две фејсбук-страници, на вице-премиерот Груби и на министерот Бектеши, кои доаѓаат од партијата ДУИ, се забележани штетни наративи.

1.2 Комуникациски практики на политичките партии и на нивните лидери во февруари 2024

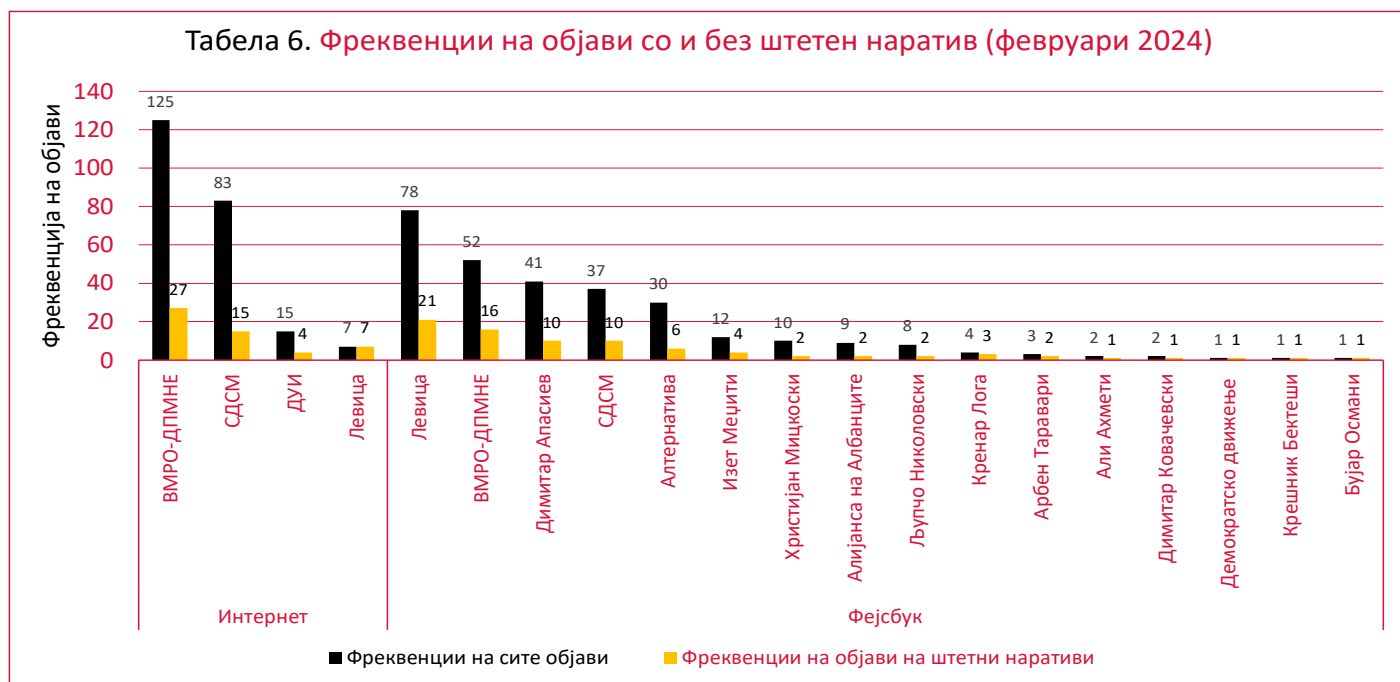
Мониторингот на интернет- и на фејсбук-страниците на 10-те политички партии и на нивните лидери идентификува **53 објави на интернет-страниците** на партиите и **84 фејсбук-објави** коишто содржат штетен наратив. Во споредба со јануари, намален е бројот на штетните наративи на интернет-страниците, но има зголемување на бројот на штетните наративи на фејсбук-страниците.

Табела 5: Приказ на објави со штетен наратив според политички актер (интернет и Фејсбук) во февруари 2024

Овој месец повторно се забележува истиот редослед на партиите по вкупен број објави со штетни наративи **на интернет-страниците**. Најмногу штетни наративи се забележани кај **ВМРО-ДПМНЕ (27)**, **СДСМ (15)**, **Левица (7)** и најмалку штетни наративи се идентификувани кај ДУИ (4).

На **фејсбук-страниците** повторно најмногу штетни наративи се забележани кај **Левица (21)** и кај **лидерот на партијата Димитар Апасиев (10)**, а првпат е нотирани и штетен наратив кај лидерот на Алијанса на Албанците, Арбен Таравари. Од мониторингот на профилите на членовите во преодната Влада овој месец се забележува зголемување на вкупниот број (6) на детектирани штетни наративи и тоа кај министерот за надворешни работи Бујар Османи (1), кај министерот за правда Кренар Лога (3), кај министерот за земјоделство Љупчо Николовски (2) и на профилот на министерот за економија Крешник Бектеши (1).

Доколку се земе предвид вкупниот број објави во споредба со бројот на штетни објави, може да се забележи дека во опфатените мониторираните објави на интернет-страницата на Левица и на фејсбук-страниците на Демократско движење и на министерот Крешник Бектеши сите, односно 100 % се објави со штетен наратив. На фејсбук-страниците на Арбен Таравари, Али Ахмети, Димитар Ковачевски и министерот Кренар Лога, забележан е мал број (помеѓу четири и две) вкупни објави од кои во половина се забележани штетни наративи, додека кај останатите интернет- и фејсбук-страници се забележува околу 25 проценти застапеност на штетни наративи.

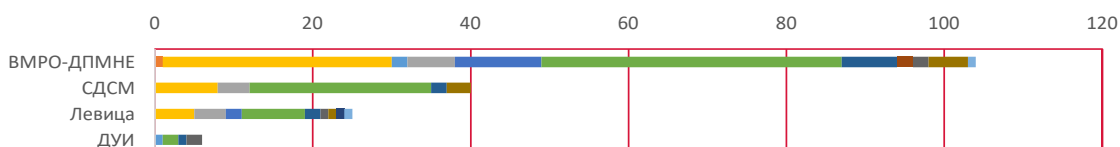
Политичките актери во февруари најчесто посегнувале по двата штетни наратива на непроверени наводи за обвинување политички противници, како и неосновани тврдења за корумпираност, нетранспарентност/неотчетност, непрофесионалност, злоупотреба на службената должност. Дополнително, овој месец може да се забележи почеста употреба на формулации со коишто се оцрнува одредена група луѓе со цел да се предизвикаат поделби и раздори помеѓу ние – доброто и вие - лошото, како и промовирањето на сопствените карактеристики како нешто што е во корист на народот и на човечноста, додека карактеристиките на политичките противници се промовираат како нешто што служи на одредена мала елитна група луѓе. Со околу 20 проценти застапеност, се забележуваат и етикетирање и грубо непочитување на политичките противници и намерно непренесување на целосната слика за „настанот“.

Покрај овие четири најчесто користени индикатори за штетни наративи во овој месец во споредба со претходниот, се забележува зачестено обвинување на странски ентитет/и за мешање во внатрешните работи на државата, спротивно на државните интереси кое води кон нарушување на демократските

процеси, но и поретко користење на слики, видеа и аудиозаписи што се креирани со цел да ја доведат јавноста во заблуда. Присуството на овој штетен наратив се должи пред сè на обвинувањата од ДУИ, која од крајот на јануари ја почна предизборната кампања „ДА за Европа, НЕ за Русија“. **(Повеќе детали и табеларен приказ на застапеноста на индикаторите за штетни наративи на интернет и Фејсбук во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Исто како и претходниот месец, политичките партии на интернет-страниците најчесто развивале штетни наративи со пристрасно селектирање информации кои ја наведуваат јавноста на погрешни заклучоци (69) и се обидувале да ја поткопаат довербата во институциите (42).

Табела 7: Приказ на застапеност на штетни наративи во објавите на политичките партии на интернет-страници (февруари 2024)

	ДУИ	Левица	СДСМ	ВМРО-ДПМНЕ
Злонамерни информации				1
Поткопување на довербата		5	8	29
Дезинформации	1			2
Поттикнување поделби		4	4	6
Популизам		2		11
Пристрасно селектирање	2	8	23	38
Напади на личност, демонизација	1	2	2	7
Теории на заговор				2
Странско влијание	2	1		2
Ширење паника, страв и		1	3	5
Говор на омраза		1		
Етноцентризам				
Екстрем патриотизам, национализам		1		1

На фејсбук-страниците се забележува истиот тренд како и на интернет-страниците со најчести наративи на пристрасно селектирање информации кое може да доведе до погрешни заклучоци во јавноста (108 пати), поткопување на довербата во институциите (52 пати) и напади и демонизација на политичките противници (20). Се забележува и зачестено поттикнување раздор и поделби во политичката сфера и развивање популистички наративи со коишто експлицитно или имплицитно се тврди дека се поддржува народот наспроти елитите/разни групи кои имаат некакви привилегии. Манипулативни аудио-визуелни содржини се нотирани кај ВМРО-ДПМНЕ и Левица.

1.3 Мониторинг на комуникацијата на членовите на Владата на РСМ преку официјалните фејсбук-страници

Јануари 2024

Мониторингот утврди дека во текот на месец јануари продолжи практиката на фејсбук-страницата на премиерот Димитар Ковачевски да се објавуваат содржини од партиски активности, со што може да се смета дека се злоупотребува официјална владина страница за партиски цели, како што е објавата од 11 јануари „Отворање нови партиски простории на општинската организација на СДСМ во Аеродром“.

Забележано е објавување содржина за одбележување верски празници од профили на неколку избрани функционери што во секуларна држава не соодветствува со очекувањето дека владините комуникациски канали се употребуваат исклучиво за комуникација поврзана со работата на функционерот, кој треба да ги застапува интересите на сите граѓани без разлика на верска, политичка или каква било друга лична определба.

Покрај тоа, во јануари се забележуваат и штетни наративи на фејсбук-страниците на заменик-премиерот Артан Груби и на министерот за економија Крешник Бектеши.

Февруари 2024

Од мониторингот на фејсбук-страниците на владините функционери во преодната Влада нотирани се објави со штетни наративи кај министерот за надворешни работи Бујар Османи (1), министерот за економија Крешник Бектеши (1), министерот за земјоделство Љупчо Николовски (2) и министерот за правда Кренар Лога (3).

2. Мониторинг на медиумското известување за политичките актери

Анализата на известувањето на онлајн-медиумите и на телевизиските станици за политичките актери е вториот, паралелен процес во истражувањето „Мерење на политички штетни наративи“. Тој е комплементарен со првиот мониторинг, односно следењето на јавната комуникација на политичките актери. При набљудувањето се анализира кои се најчестите „сејачи“ на штетните наративи во информативните содржини, дали и како успеваат да се пробијат во ударните минути и насловници, кои теми се плодна почва за нивно ширење, но и најважно - каква е улогата на новинарите во овој процес: дали медиумите се придржуваат на професионалните и на етичките стандарди за точно, правично и непристрасно информирање или, пак, беспоговорно ја следат агендата што ја диктираат политичките актери.

Примерокот на медиумите ги опфаќа следните 11 онлајн-медиуми и 9 телевизиски станици:

Онлајн-медиуми: Локално; Независен; Слободен печат; А1он.мк; МКД.мк; Република; Курир; Алмакос; Тетова сот; Нова ТВ; Вечер.мк.

Телевизии: јавни и приватни ТВ-станици на национално ниво со најголема гледаност, вкупно девет: МТВ 1 (јавна); МТВ 2 (јавна, на албански јазик); Алфа ТВ (приватна); Канал 5 (приватна); Сител ТВ (приватна); ТВ 24 (приватна); Телма (приватна); Алсат М (приватна, на албански јазик); ТВ 21 (приватна, на албански јазик).

Единица за анализа е една поединечна објава или еден поединечен прилог. Повеќе детали за [методологијата](#) и [стандардите за етичко и професионално известување](#), може да се најдат на [истражување ШТЕТ-НА](#).

Мониторингот се спроведуваше во вкупно 15 денови во текот на јануари и февруари 2024 година, распоредени во интервал од четири денови („секој четврти ден во месецот“).

2.1 Извештај за мониторингот на известувањето на онлајн-медиумите за политичките актери

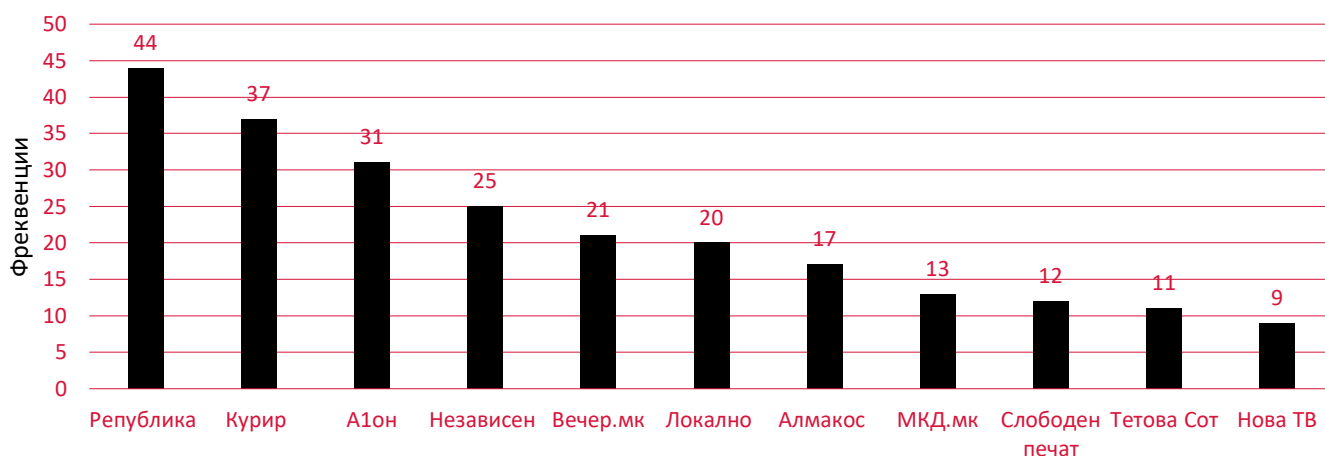
Извештај за јануари 2024

Перманентниот раст на бројот на штетни наративи од досегашниот четиримесечен мониторинг (септември 209, октомври 154, ноември 215, декември 207), овојпат се искачи на 240 прилози со штетни наративи. Жанровски доминираат пренесените соопштенија (пред сè, од политичките партии, односно

98) и пренесените говори на политичарите или 72 прилога, што заедно сочинуваат 70,8 % од анализираниите прилози. Ако кон тоа се додадат и 22 објави преземени од фејсбук-статуси, прес-конференции и интервјуа дадени за други медиуми, тие заедно сочинуваат 192 прилога или 80,0 % од сите анализирани прилози со штетни наративи.

Најголем број прилози со штетни наративи и овојпат имаат Република (44) и Курир (33), но кај останатите анализирани портали сменети се местата на „ранг-листата“, па следат А1он и Независен, а дури потоа Вечер.мк и Локално, додека Нова ТВ и овојпат е со најмалку прилози со штетни наративи. Впечатлив е примерот на Вечер.мк, во кој постепено, од месец до месец се намалува бројот на прилози со штетни наративи.

Табела 8. Прилози со штетни наративи во јануари 2024

Жанровската структура на анализираниите прилози со штетни наративи, непроменето, и овојпат ја сочинуваат партиските соопштенија и пренесените говори на политичарите. Посебно се издвојува порталот Република во кој покрај партиските соопштенија и говорите на политичарите (вкупно 27 прилози), голема е бројката и на прилози (14) на пренесени делови на интервјуа, прес-конференции, фејсбук-статуси на политичките субјекти, исклучиво на партијата ВМРО-ДПМНЕ и на нејзините членови. Или вкупно 41 прилог од утврдените 44 прилози со штетни наративи. **(Повеќе детали и табеларен приказ на прилозите со штетни наративи според жанрот во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Политичките актери во анализираниите прилози

Во сите мониторираните портали бројни се актерите застапени во прилозите со штетни наративи, но доминираат оние со два актера (64 прилози или 26,4 %). Потоа следат оние со три (41 или 17,1 %), четири (32 или 13,3 %), пет актери (25 или 10,4 %) и шест актери (29 или 12,1 %). Притоа, нивната застапеност е различна кога се работи за колективни или за индивидуални политички актери. Во порталите со најголем број прилози со штетни наративи доминираат колективните актери. Во целина, партијата ВМРО-ДПМНЕ е најзастапен политички субјект на страниците на интернет-медиумите во прилозите со штетни наративи (со исклучок на Вечер.мк), а далеку зад неа се СДСМ, ДУИ и Владата/власта, а од политичарите се издвојуваат Димитар Ковачевски и Христијан Мицкоски.

Новинарски (не)професионализам

Мониторингот, и овојпат, утврди еднострано информирање на интернет-медиумите. Во речиси сите анализирани прилози со штетни наративи (односно 217 прилози или 91,6 %) порталите консултирале само една страна во „приказната“. Такви се сите прилози на Вечер.мк, Алмакос, Нова ТВ, Слободен

печат, додека Курир, Република и А1он, како исклучок, имаат по еден прилог во кој се консултирани две или повеќе страни. Само во Тетова Сот, Локално и Независен, освен доминантната застапеност на една страна на изворите, има и неколку прилози со две или повеќе страни. Особено се издвојува порталот Локално во кој од вкупно 20 прилози со утврдени штетни наративи, во 13 е консултирана една страна, а во 7 две страни.

Во исто време, порталите најчесто се потпираат на еден извор на информации (213 прилози или 88,8 %), што не е изненадување токму поради најголемиот број прилози со пренесени партиски соопштенија и говори на политичари. **(Повеќе детали и табеларен приказ на бројот на извори според онлајн-медиум во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

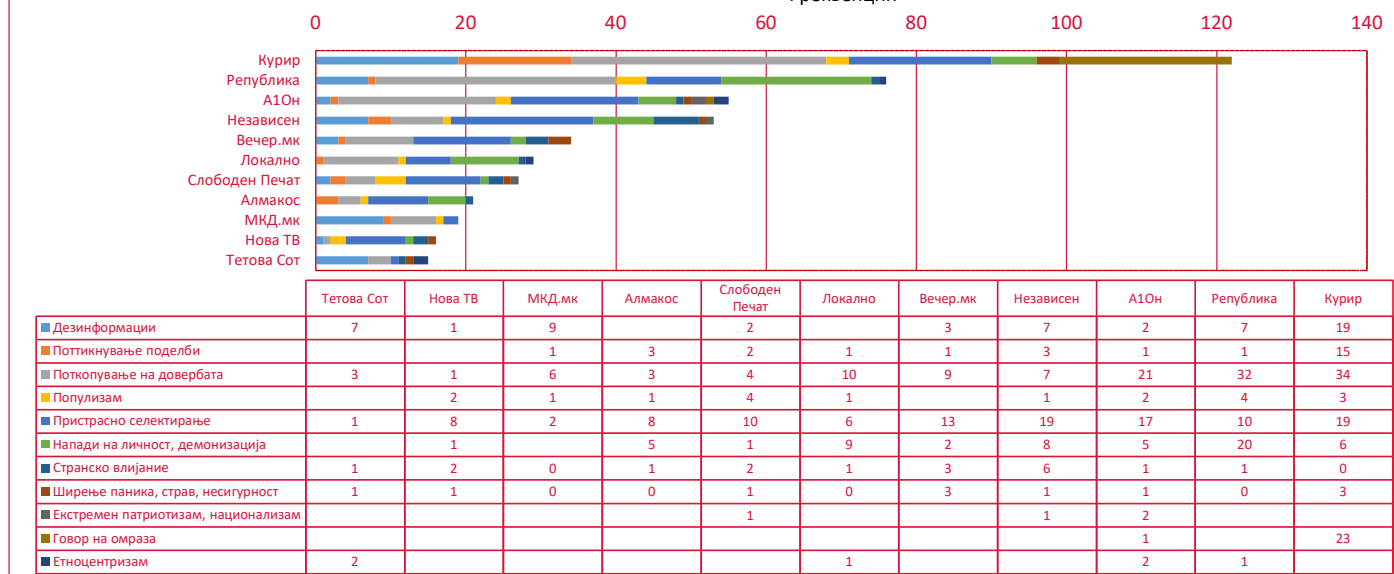
Притоа, кога станува збор за видот на изворот во анализираните прилози, кај сите портали најбројни се прецизните извори на информации (209), а многу помалку има нејасни или непрецизни, како и друг медиум како извор (вкупно 39). Курир, Локално, Слободен печат, А1он и МКД.мк единствено се повикуваат на прецизни извори, додека во Алмакос, Нова ТВ и Тетова Сот, спорадично (најчесто во еден прилог) може да се појави нејасен, непрецизен извор или извор друг медиум, додека во Република и Независен покрај најголемиот број прецизни извори, нешто повеќе од другите портали има нејасни и нерецизни извори. **(Повеќе детали и табеларен приказ на видот на извори според онлајн-медиум во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Притоа, порталите стандардно прилозите со штетни наративи најчесто визуелно ги поткрепуваат со архивски и актуелни фотографии. Неретко, а особено кога се работи за актуелни политички настани, во одделни прилози можат да се сретнат повеќе фотографии, заедно со видеоизјави, но, тие речиси редовно не се обележани, со исклучок на Слободен печат, каде, како и во претходно мониторираните месеци, сите фотографии се обележани или со името на фоторепортерот или изворот од каде се преземени.

Доминантни штетни политички наративи

Од месец во месец, расте бројот на прилози со штетни наративи во интернет-медиумите. Во месец јануари тој „скокна“ на 240 прилози, со вкупно 467 објави, односно реченици, пасуси, делови од текстови, наслови на прилозите. Штетната реторика е најзабележителна во порталите Република и Курир со најголем број прилози со штетни наративи, а следи во А1он и Независен, додека во Нова ТВ, Слободен печат и Тетова Сот нивниот број е далеку помал.

Табела 9. Застапеност на штетни наративи во прилозите на онлајн-медиумите во јануари 2024

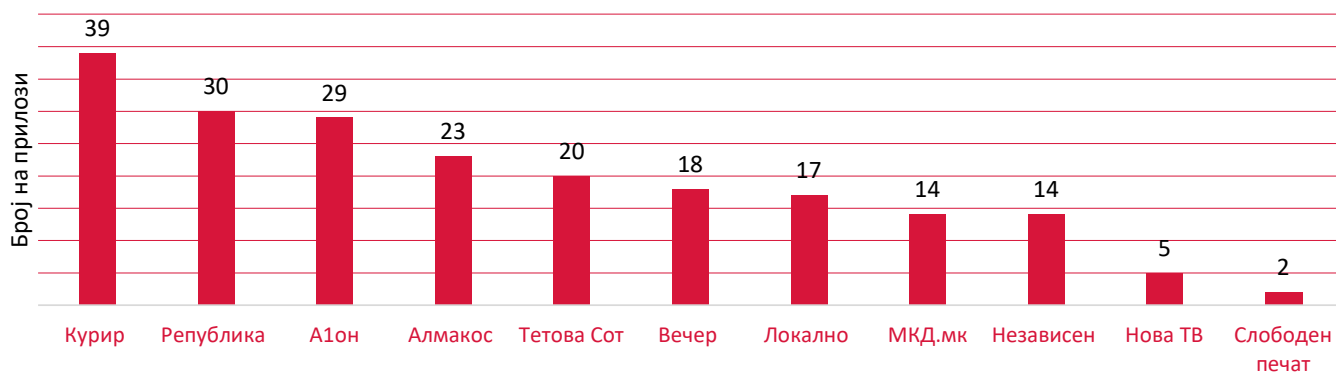
Притоа, и овојпат, не недостасува манирот на **креирање повеќе прилози од еден настан** (најчесто од интервјуа со одреден политичар) што директно влијае на **мултиплицирање на штетните наративи**. Тоа, како и досега, најчесто се забележува во Република и Курир. Во сите интернет-медиуми, и оние со најголем и оние со најмал број штетни наративи, доминираат поткопувањето на довербата во институциите и пристрасното селектирање, наративи кои, во континуитет и без исклучок, се на врвот на скалилото во сите досегашни мониторинзи. Потоа, со далеку помал број, следат нападите врз одредена личност и нејзино демонизирање, како и дезинформациите.

Извештај за февруари 2024 година

Интернет-медиумите и овој месец, со несмалено темпо, продолжуваат да презентираат штетни наративи од и за политичките актери во државата. Утврдени се 211 прилози со штетни наративи, тематски фокусирани на внатрешната политика, а пред сè, на „предизборните кампањи“ (далеку пред официјалната која започнува на 18 април) на политичките актери за претстојните претседателски и парламентарни избори. Овојпат, тема беа и медиумите и новинарите, односно нивното политичко профилирање и осудите и законите за слободата на медиумите.

Порталот Курир (со 39 прилози) има најголем број прилози со штетни наративи, следат Република (со 30 прилози) и А1он (со 29 прилози), а потоа Алмакос (со 23) и Тетова Сот (со 20). Во Вечер.мк, веќе трет месец по ред се забележува благ пад на бројот на вакви прилози, додека во Тетова Сот, обратно, континуиран раст на вакви прилози. Овојпат, Нова ТВ, а особено Слободен печат имаат најмал, дури и занемарлив број прилози со штетни наративи.

Табела 10. Прилози со штетни наративи во февруари 2024

Жанровската структура доминантно ја сочинуваат говорите на политичарите (65 прилози или 30,8 %) и партиските/политички соопштенија (64 прилози или 30,3 %), кои заедно со пренесените фејсбук-статуси на политичките субјекти и нивните интервјуа дадени за други медиуми (10 прилози или 4,7 %) покриваат речиси 2/3 (или 65,8 %) од сите анализирани прилози. **(Повеќе детали и табеларен приказ на прилозите со штетни наративи според жанрот во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Политичките актери во анализираниите прилози

Бројни се актерите застапени во прилозите со штетни наративи. Доминираат оние со два актера (во 51 прилог или 24,2 %), а следат оние со три (во 37 прилози или 17,5 %) и четири (во 37 прилози или 17,5 %), па дури и пет актери (во 31 прилог или 14,7 %), константа во сите досегашни мониторирали месеци. Од порталите се издвојуваат Курир, Република и А1он со најголем број актери, соодветно на бројот на прилози со штетни наративи. Притоа, и овојпат, доминираат колективните, а на врвот е власта, најчесто апострофирана во Курир, Република и А1он. Потоа следат ВМРО-ДПМНЕ најзастапена во Курир, Република, А1он и Локално, и СДСМ, најзастапена во Република и Локално, додека ДУИ најмногу се споменува во Тетова Сот и Алмакос, но и во Вечер.мк.

Од индивидуалните актери, медиумски најчесто присутен е претседателот на ВМРО-ДПМНЕ, Христијан Мицкоски (особено во Тетова Сот и Локално), а зад него е претседателот на СДСМ, Димитар Ковачевски, а од другиите бројни актери, можат да се спомнат и претседателот на ДУИ, Али Ахмети, и ексвицепремиерот Артан Груби.

Новинарски (не)професионализам

Едностраното информирање како заедничка карактеристика на сите анализирани интернет-медиуми е константа која се повторува од месец во месец. Овојпат, во 91,9 % (192 прилози) од анализираниите прилози медиумите информирале само за една засегната страна, во јануари месец тоа е 91,6 %, а во декември 90,8 %. Тоа е највидливо во Република и Вечер.мк, па дури и во Нова ТВ и Слободен печат со најмал број прилози со штетни наративи, каде во сите прилози се еднострани.

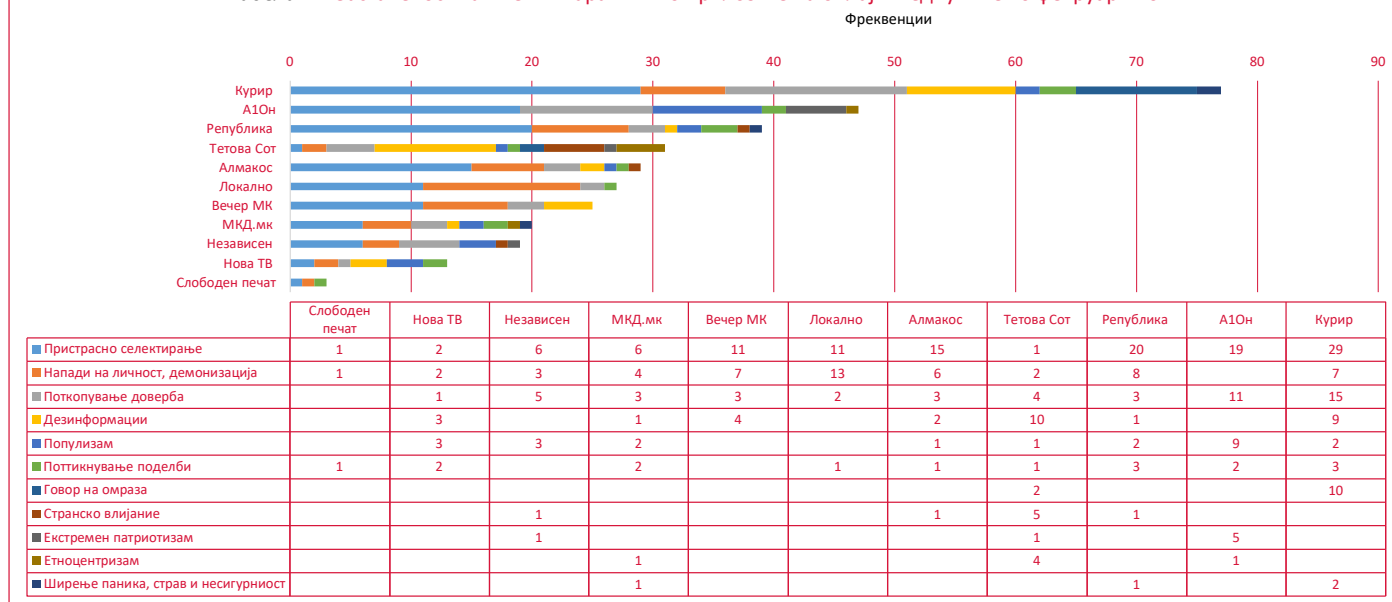
И во однос на изворите во анализираниите прилози, сликата од претходните мониторираните месеци се повторува - доминација на прецизните извори на информации. Но, овојпат, нивниот број е зголемен на сметка на нејасните, непрецизните или изворите од друг медиум. Утврдени се 202 прецизни извори во вкупно 211 прилози, во јануари тоа се 209 прецизни извори во 240 прилози, а во декември 175 прецизни извори во 207 прилози. Од сите анализирани интернет-медиуми, Алмакос, Република, Локално, Независен и А1он користат исклучиво прецизни извори на информации, додека кај другите ретко и исклучително може да се сретне по некој нејасен или непрецизен извор. **(Повеќе детали и табеларен приказ на видот на извори според онлајн-медиум во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Доминантни штетни политички наративи

Во февруари се забележува благ пад на прилози со штетни наративи. Утврдени се 211 такви прилози со вкупно 330 индикатори, односно формулации, реченици, делови од текстови, наслови на прилози кои укажувале на постоењето на штетни наративи. Најзабележително е нивното присуство во Курир (77 објави), а потоа во А1он (47 објави) и Република (39 објави) или половината од целокупната штетна реторика. Притоа, главниот фокус е на непроверени наоди како основа за обвинување на политичките противници, односно пристрасното селектирање (121 случај).

Притоа, практиката на 'осмислување' и составување на повеќе прилози на селектирани делови од еден настан и т.н. „копирај-залепи“ (анг. Copy-paste) креирање медиумски содржини, во порталите неретко се дополнува и со 'прилози-најави' за одреден настан (најчесто интервју) и краток ударен текст, типично за телевизиското новинарство.

Табела 11. Застапеност на штетни наративи во прилозите на онлајн-медиумите во февруари 2024

Во целина, штетните наративи во интернет-медиумите доминантно се концентрирани на пристрасно-то селектирање, а особено во Куир, Република, А1он и Алмакос. Потоа следат нападите врз одредена личност, особено во порталот Локално, а поткопувањето на довербата во институциите во Куир и А1он. Забележителен е и бројот на дезинформации, особено во Тетова Сот и Куир, како и говорот на омраза во Куир и популизам во А1он.

Куир е портал со најголем број прилози со штетни наративи (39) и дури 77 објави, (реченици, формулации, пасуси, наслови на прилози) во кои доминира пристрасното селектирање и поткопувањето на довербата во институциите во државата.

2.2 Извештај за мониторинг на известувањето на ТВ-станиците за политичките актери

Во јануари се анализирани централните вести на 9 ТВ-станции на национално ниво во осум денови во јануари и седум денови во февруари 2024 година.

Извештај за јануари 2024 година

Регистрирани се вкупно 96 прилози со штетни наративи, што е најмногу досега, од почетокот на мониторингот во септември 2023 година. Во споредба со октомври (66 прилози), ноември (69), декември (87), се забележува континуирана прогресија, што се должи на евидентното заострување на политичката реторика како се приближуваат изборите.

Табела 12. Приказ на прилози кои имаат штетен наратив според ТВ во јануари

Анализата на централните вести на 9 ТВ-станции во јануари утврди вкупно 96 прилози кои содржеле еден или повеќе различни штетни наративи. Од ТВ-станиците отскокнува ТВ Алфа со 31 прилог (или 32,3 % од вкупниот број), додека кај останатите ТВ-станции не бележиме големи промени од просекот. Кај МТВ 2 се регистрирани 11 прилози со штетни наративи, кај Канал 5 и Сител по 10, кај ТВ 24 и Алсат М по 8, кај МТВ 1 и ТВ 21 по 7, додека кај ТВ Телма 4.

За разлика од онлајн-медиумите, во кои најзастапен жанр се партиските соопштенија и пренесените говори на политичарите, во вестите на ТВ-станиците доминираат аналитичко-репортажните прилози (31 или 32,3 %) и извештаите (28 или 29,2 %). Иако не со таква фреквентност како кај интернет-медиумите, и тука се среќаваат прилози кои содржат само пренесен говор на политичар (9 или 9,4 %) или партиско соопштение (5 или 5,2 %). **(Повеќе детали и табеларен приказ на прилозите со штетни наративи според жанрот во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Исто како и во претходните извештаи, и овој месец е нотирана појавата во која медиумот се нуди само како место за објава на политички говори и соопштенија, при што е занемарена улогата на професионалното новинарство. Задача на новинарот е критички да ги анализира случувањата, а не само да го препушти медиумскиот простор на политичките актери кои тука ќе најдат платформа за ширење на сопствената идеологија. Медиумот мора да биде „куче чувар на демократијата“ и критичар на актуелните општествени и политички случувања, јавните институции и политичките активности.

Политичките актери и изворите во анализираните прилози

Без никаков исклучок, актерите кои доминираат во прилозите со штетни наративи, но и кои генерално добиваат најголем простор во мејнстрим-медиумите се трите најголеми политички партии во државата: СДСМ, ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ. Нивното медиумско присуство многу често се претставува како колектив, без индивидуализација, па така обично сè што припаѓа на спротивниот табор е лошо, криминално, неподобно, назадно, мора да се промени.

Индивидуалните актери кои доминираат во прилозите со штетни наративи повторно се дел од оваа политичка тројка (СДСМ, ВМРО-ДПМНЕ, ДУИ), најчесто во улога на лидери на партиите, гласоговорници, министри или пратеници. **(Повеќе детали и табеларен приказ на имињата и презимињата на политичките актери и редоследот на прикажување според ТВ-канал во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Ваквата сеприсутност на актерите од овие три политички партии во информативните програми на телевизиите може да значи две работи. Прво, тоа дека телевизиите во своите информативни програми отстапуваат најмногу простор за најголемите политички субјекти и мошне ретко слушаме други гласови во етерот, па дури и кога се работи за специфични и стручни теми во кои би очекувале мислење од експерти (измена на закони, избор на судии и обвинители и сл.).

Второ, креирањето штетни наративи е специфика на политичкиот дискурс на политичките субјекти, а нивните претставници воопшто не се воздржуваат да употребат навреди, етикетирања, дезинформации или обвинувања без основа и без аргументи во политичкиот дијалог.

Во тој контекст влегува и непристрасноста и балансираноста во известувањето, односно начинот на кој медиумите и новинарите ги користат изворите во своите прилози и колку им обезбедуваат шанса на сите страни да ги презентираат своите ставови и гледишта.

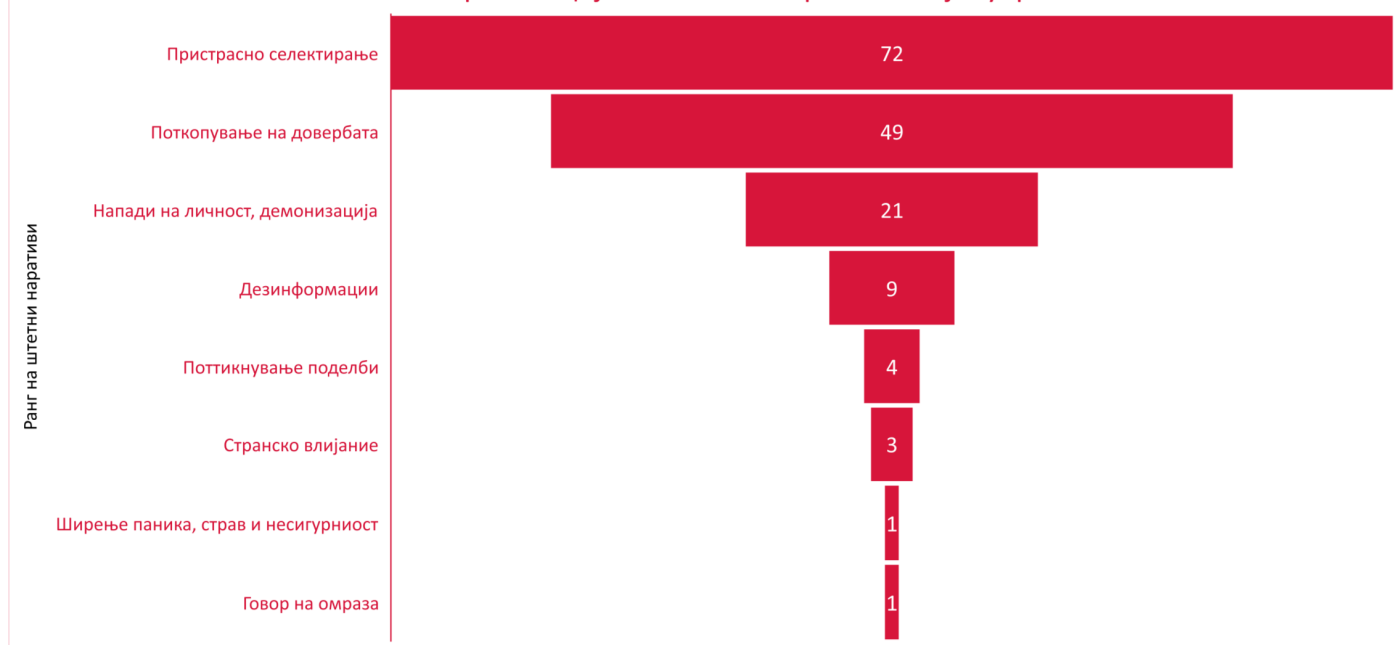
За жал, ситуацијата е слична како и во претходните месеци во којашто доминираат прилозите со само една страна (47 или 49 %), на сметка на прилозите со две страни (19 или 19,8 %) или повеќе страни (27 или 28,1 %). Слична е и ситуацијата со бројот на извори кои се консултирани и најчесто тоа е еден извор (41 прилог или 42,7%), а потоа два извора (21 или 21,9 %) или повеќе извори (31 или 32,3 %). Како што може да се забележи од табелата бр. 5, прилозите со само една страна се најчести кај Алсат М (7 или 87,5 %) и ТВ Алфа (20 или 71,4 % од вкупниот број прилози со штетни наративи). Изворите кои се користат се најчесто прецизни и јасни (91 или 94,8 %), а исклучок е повторно само ТВ Алфа, каде се среќаваат и случаи на друг медиум како извор (3), непрецизни извори (5) и нејасни извори (1). **(Повеќе детали и табеларен приказ на дистрибуцијата и видот на извори според ТВ во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Едностраното и небалансирано известување е сериозен проблем и не може да биде дел од професионалното новинарство. Во случаи кога новинарот веќе отстапил простор за неаргументираните напади, етикетирањата, дезинформациите или навредите на некој политички актер, најмалку што треба да направи е да ја консултира и другата страна, да ја соочи со обвинувањата и да ѝ понуди шанса да ја претстави својата страна од приказната.

Најчести штетни наративи

Мониторингот на централните вести на 9 ТВ-станции во Македонија во јануари регистрираше 96 прилози кои содржеле штетни наративи. Во овие прилози се појавуваат вкупно 160 штетни наративи што покажува дека во голем дел од прилозите има повеќе од еден штетен наратив.

Табела 13. Фреквенција на штетни наративи во јануари 2024

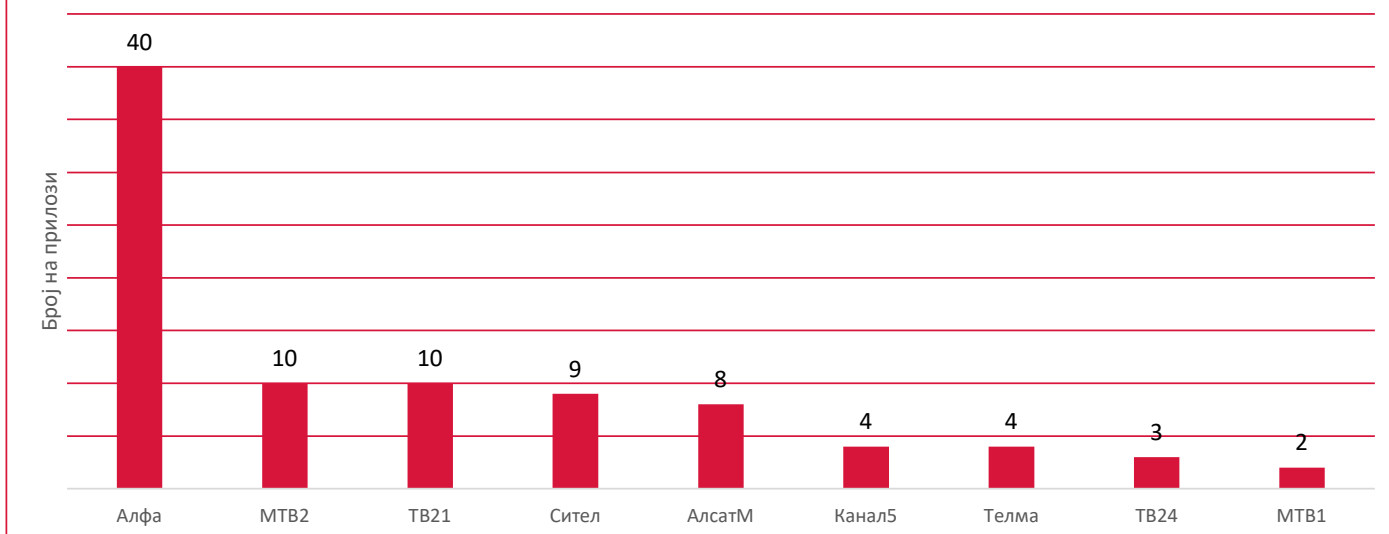
Слично како и во претходните месеци од мониторингот, најчести се прилозите кои ги содржат штетните наративи - пристрасно селектирање (72) и поткопување на довербата (49). За креирањето на овие наративи најчесто се одговорни тврдењата за корумпираност, нетранспарентност/неотчетност, непрофесионалност, обвинувања за злоупотреба на службената положба **без поткрепа на тие тврдења**, како и пристрасно селектираните информации што не ја отсликуваат реалноста на тврдењето.

Слично како и претходните месеци, најчесто штетните наративи ги создавале политичките актери, додека новинарите во своите прилози само ги пренесувале без да заземат некаков став. Од ваквиот урнек излегува ТВ Алфа, во чии информативни програми или новинарот бил тој кој сам го создавал штетниот наратив (11 случаи) или тоа го правел заедно со политичкиот актер (16 случаи). Други вакви случаи во кои новинарот заборавил на својата професионална задача и бил директно одговорен за креирање штетен наратив, гледаме само уште во по еден пример кај ТВ Сител и ТВ 24.

Извештај за февруари 2024 година

Во текот на седум денови мониторинг на ТВ-станцијата во февруари регистрирани се вкупно 90 прилози кои содржеле барем еден од штетните наративи кои ги следиме. Најчест е штетниот наратив пристрасно селектирање (58 примери), а ТВ Алфа е телевизијата која доминира по бројот на прилози со штетни наративи (40 или 44 % од вкупниот број).

Табела 14. Приказ на прилози кои имаат штетен наратив според ТВ во февруари 2024

Анализата на централните вести на телевизиските станици во февруари утврди вкупно 90 прилози кои содржеле еден или повеќе различни штетни наративи. Тоа што загрижува е константниот раст на ваквите прилози, што е индикатор за заострената реторика меѓу политичките актери, но и проблем со професионалните новинарски стандарди.

Од жанровите, слично како и во претходните месеци, најзастапени се аналитичко-репортажните прилози и извештаите (двете по 30 или по 33,3 %), кои вкупно опфаќаат две-третини од сите прилози. Потоа следат пренесените говори на политичарите (11 или 12,2 %), вестите (5 или 5,6 %), пренесените соопштениеја (4 или 4,4 %), интервјуата (4 или 4,4 %) итн.

Политичките актери и изворите во анализираните прилози

Веќе во неколку претходни извештаи беше потенцирано дека оценувањето на актерите најчесто не го прават новинарите, туку политичките актери од спротивниот табор, кои преку свои изјави, соопштенија, прес-конференции наоѓаат начин како да му се обратат на својот политички опонент, и тоа, очекувано, го прават преку негативни оценки.

Во ретки случаи оценувањето на актерите го прават новинарите и медиумите. Такви примери, како и досега, се среќаваат најмногу кај ТВ Алфа, каде за власта/Владата се зборува во 19 прилози, а новинарот негативно го претставил овој колективен актер 11 пати, додека ниту еднаш позитивно. Карактеристично е дека во ниту еден од овие 19 случаи немаме цитат, дури ни парафразирана изјава од претставник на власта или на Владата.

Еднострано известување

Кога се зборува за непристрасноста и балансирањето во известувањето, тука работите многу малку се менуваат и во споредба со јануарскиот извештај се бележи речиси идентична ситуација. И во февруари, меѓу анализираните прилози со штетни наративи доминирале оние со еден извор 37 (41,1 %), а потоа оние со 2 (17 или 18,9 %) и оние со 3 или повеќе извори (31 или 34,4 %). Сè почесто забележуваме прилози во кои нема извори, односно новинарот е единствен извор. Сите пет случаи на вакви прилози се забележани кај ТВ Алфа, каде е честа праксата водителот и новинарот да ги анализираат и да ги коментираат настаните, наместо да ги претстават преку новинарски прилог.

Слична е ситуацијата и кога прилозите се анализираат според бројот на **застапеност на различни страни** кои биле претставени. Па така, повторно се забележува едностраноста во прилозите, односно претставувањето на само една страна (41 прилог или 45,6 %), потоа следат прилозите со две страни (22 или 24,4 %) и прилозите со повеќе страни (22 или 24,4 %). Ова е особено забележливо кај прилозите на **ТВ Алфа**, каде во дури 29 (или 82,9 %) од прилозите гледаме само една страна, односно воопшто не ѝ е овозможена шанса на другата страна да го сподели својот став за одредено прашање. Слично како ТВ Алфа, и прилозите со штетни наративи регистрирани кај ТВ Алсат М исто така најчесто понудиле само една страна (6 или 75 % од прилозите), а само 2 (25 %) имале две страни. **(Повеќе детали и табеларен приказ на дистрибуцијата и видот на извори според ТВ во целосната верзија на извештајот достапна [ТУКА](#))**

Најчести штетни наративи

Мониторингот на 9-те ТВ станици во февруари анализираше вкупно 90 прилози кои содржеле штетни наративи. Имајќи предвид дека некои од прилозите содржат по два и повеќе штетни наративи, регистриравме вкупно 143 штетни наративи.

Табела 15. Фреквенција на штетни наративи во јануари 2024

Најбројни меѓу нив се пристрасното селектирање (58 прилози), потоа поткопувањето на довербата (36 прилози) и нападите на личноста или демонизацијата (23 прилози). Останатите штетни наративи се присутни во помал број. Зад овие штетни наративи најчесто стојат искази кои содржат непроверени наоди или наоди што тешко можат да се проверат (38 или 42,2 %), потоа тврдењата за корумпираност, нетранспарентност/неотчетност, непрофесионалност, без поткрепа на тие тврдења (32 или 35,6 %) и етикетање, исмевање и грубо непочитување на други лица (22 или 24,2 %).

Кога се разгорува дебатата, меѓусебните обвинувања почнуваат да стануваат посериозни, а политичките актери немаат никаков проблем да го навредат не само својот политички опонент туку и секого кој е на патот на нивната политичка агенда. „Неумесен политичар“, „Премиер кабадаја“, „Министер за грев“, „Партија привезок“, „Слуги“, „Сицилијански клан“ е само мал дел од вокабуларот кој политичките партии го користеле во февруари со цел да ги навредат своите политички опоненти.

British Embassy
Skopje

Ова истражување е спроведено во рамки на проектот „Употреба на новинарство засновано на факти за подигање на свеста и спротивставување на дезинформациите во медиумскиот простор во Северна Македонија“ финансиран од Владата на Обединето Кралство, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската Влада.

Двомесечен извештај
(јануари - февруари 2024)

ИС Институт за
комуникациски
студии

ШТЕТ-НА

